

УДК 341:[343.9:004]

Карина Сергіївна Коломоєць,

студентка 4 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Євген Борисович Тітов,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного і європейського права

юридичного факультету Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна

Незаконне розповсюдження наркотичних речовин через мережу інтернет як загроза правопорядку

Проблема незаконного обігу наркотичних речовин є предметом міжнародного співробітництва держав вже не одне десятиліття. Наркобізнес можна вважати міжнародним або транснаціональним явищем, зважаючи на негативні наслідки такої діяльності, які загрожують безпеці далеко не однієї країни. Однак, ще складніша ситуація постає у зв'язку з використанням особами, які скоюють цей злочини, новітніх інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж, зокрема й мережі Інтернет.

Виготовлення, збереження та реалізація наркотичних речовин визнається міжнародним співтовариством протиправним діянням, тому на універсальному рівні була прийнята низка міжнародних договорів, що стосуються даного питання: Єдина конвенція про наркотичні речовини (1961), Конвенція про психотропні речовини (1971), Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин (1988).

Окрім того, можна виокремити основні міжнародні органи, що здійснюють контроль над наркотичними і психотропними речовинами: Комісія з наркотичних речовин, Управління ООН з наркотиків і злочинності, Міжнародний комітет ООН з контролю за наркотиками (далі – МККН).

МККН, зосереджуючи увагу на сучасних інформаційних технологіях, визначає три основні способи незаконного використання інновацій: 1) розповсюдження за допомогою ЗМІ матеріалів, підбурюючих до вживання наркотиків; 2) поширення за допомогою мережі Інтернет інструкцій,

щодо вживання та виготовлення наркотиків; 3) використання мережі Інтернет як ринку товарів та засобу збуту наркотичних речовин.

Беззаперечно, використання інформаційних технологій та мережі Інтернет полегшує життя у багатьох сферах, однак саме завдяки Мережі поширюється новітній спосіб обігу і розповсюдження наркотичних речовин – віртуальний наркобізнес. Злочинці у своїй протиправній діяльності мають на меті у такий спосіб приховати свою злочинну діяльність від правоохоронних органів, уникнути безпосереднього обміну наркотиків на гроші та, як наслідок, можливості бути затриманими «на гарячому». Тому вони вдаються до використання зашифрованих Інтернет-ресурсів, псевдонімів, кодових слів та координують свої дії та здійснюють обмін інформацією за допомогою мобільних додатків.

Звичайно, для залучення потенційних покупців наркотичних речовин, збувачі можуть вдаватися до сучасних методів реклами: розсилка тематичних повідомлень, інтернет-форуми та чати, соціальні мережі тощо. Однак, особливої популярності набуло явище розміщення на різних об'єктах міської інфраструктури надписів із пропозиціями продажу наркотиків. Переважно це різноманітні надписи на стінах будинків, під'їздах, гаражах, зупинках громадського транспорту, підземних переходах тощо, сутність та зміст яких є зрозумілим особам, які мають намір придбати заборонені речовини. При подальшому контакті осіб для продажу наркотичних речовин, кіберзлочинці можуть використовувати TOR-браузери – система проксі-серверів, що дозволяє встановлювати анонімне мережне з'єднання, захищене від прослідковування. Також злочинці вдаються до використання VPN підключення – тобто технології, яка забезпечує створення в мережі Інтернет зашифрованої додаткової «чорної» сітки для передачі даних.

Останнім часом для повної конспірації та анонімності он-лайн збувачі почали використовувати «ЧАТ-боти», або іншими словами віртуальні автоматичні співрозмовники через мобільні інтернет-месенджери, що розповсюджують рекламу наркотиків через повідомлення та мають змогу підтримувати переписку, приймати замовлення та відповідати на запитання.

Після встановлення контакту та узгодження питань про вид, обсяг наркотику, його ціну, спосіб передачі, особи, що мають намір придбати наркотики, мають здійснити передоплату. Зазвичай, оплата здійснюється електронними платіжними засобами.

Після оплати покупець отримує від збувальника інформацію про місце, час та спосіб отримання наркотиків. Найчастіше злочинці реалізують передачу наркотичних речовин шляхом здійснення так званих «закладок», тобто схованки у безлюдних або прихованих від людської уваги місцях: поштовий ящик, батарея опалення, електричний або пожежний щиток у під'їзді багатоповерхового житлового будинку, клумба з квітами поблизу житлових будинків тощо. При цьому наркотик маскується або упаковується таким чином, щоб не привертати уваги сторонніх і уникнути можливості вилучення сторонніми особами, а вся координація дій і обмін інформацією між співучасниками, а також із замовником, здійснюється за допомогою телекомунікаційних мереж і мобільних додатків, таких як «Telegram», «Viber», «WhatsApp», «Jabber», «Skype» та ін.

Отже, проаналізований механізм незаконного збуту наркотичних речовин через мережу Інтернет дає підстави стверджувати, що цей спосіб здійснення злочинної діяльності є занадто вигідним для кіберзлочинців, через що ця проблема є актуальною і вимагає якнайшвидшого вирішення на законодавчому рівні та створення ефективних методик виявлення і припинення таких злочинних кібероперацій.

Одержано 01.11.2019